

Ю. С. Рєніна, кандидат економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України
ORCID ID: 0000-0002-3157-3181

ВИКОРИСТАННЯ СУДОВОЮ СИСТЕМОЮ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОМУНІКАТИВНІЙ ПРАКТИЦІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19¹

Постановка проблеми. Пандемія COVID-19 активізувала пошук шляхів використання інноваційних технологій для забезпечення діяльності судової системи без загрози доступності правосуддя. Українці вперше зіткнулися із безпрецедентними до цього часу заборонами та обмеженнями, спрямованими на запобігання поширенню інфекційної хвороби людини. Наразі на офіційних сайтах Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України розміщено, відповідно, понад 50 та понад 350 так званих «протиковідних» нормативно-правових актів. Ставлення українців до карантинних обмежень і достатності їх запровадження для зупинення поширення пандемії COVID-19 є неоднозначним².

Неспокійні суспільні умови мають негативну тенденцію до трансформації у кризовий стан як економічного, так і соціально-політичного життя держави³. В теперішній ситуації маніпулювання суспільною думкою про довіру до національної судової системи великого значення набуває забезпечення єдності судової практики Верховним Судом, що сприятиме правовій визначеності як складовій принципу верховенства права.

В умовах пандемії COVID-19 стають наочними переваги використання інноваційних технологій,

які здатні впровадити як держава в цілому, так і її інституції, зокрема. У решті-решт, вигодонабувачами державних послуг поліпшеної якості стають суспільство і конкретна особа. Загальносвітовий тренд на широке використання новітніх технологій у нашій країні Верховна Рада України закріпила Законом України «Про Національну програму інформатизації» ще у 1998 р. У межах цієї програми реалізуються проекти цифрової трансформації усіх сфер функціонування держави. Не є винятком і судова система.

В умовах надлишку зайвої та неактуальної інформації вагоме значення матиме відпрацювання комунікації як на внутрішньому рівні Верховного Суду (між судовими палатами, колегіями суддів касаційних судів, Великою Палатою і касаційними судами), так і на зовнішньому (між Верховним Судом і судами нижчих інстанцій). Саме комунікуючи із суддями інших інстанцій, Верховний Суд отримує зворотний зв'язок і має можливість обговорити із ними розбіжності судової практики, зміну правових позицій, пояснити власні рішення через обставини конкретної справи тощо.

З огляду на зазначене цілком актуальним видається дослідження можливостей використання інноваційних технологій судовою системою в умовах підвищеної суспільної напруги, спричиненою пандемією COVID-19.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що протягом новітньої історії української держави від моменту відновлення її незалежності вивченню проблеми єдності судової практики, дослідженню правового статусу Верховного Суду, його ролі у забезпеченні сталості та єдності судової практики присвячено наукові праці

¹ *Примітка.* Стаття написана у межах розробки фундаментальної теми «Теоретичні основи якості кримінального процесуального законодавства України», яка досліджується фахівцями НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України

² Див., наприклад, Батиргарєєва В С 'Наслідки пандемії COVID-19 та шляхи їх усунення: результати опитування громадян України' (2021) Вип. 41 Питання боротьби зі злочинністю 38–55

³ Див., наприклад, Колодяжний М Г 'Постпандемічний соціально-економічний апокаліпсис: стан і форми прояву' (2021) Вип. 41 Питання боротьби зі злочинністю 118–126

багатьох фахівців у галузі права. Зокрема, теоретико-прикладні питання за означеною тематикою знайшли своє висвітлення в роботах: Н. Глинської, В. Городовенка, М. Деменчук, О. Марочкіна¹, Л. Москвич, Я. Романюка, О. Шило, С. Шевчука, В. Шишкіна, М. Шумила та ін.

Упровадженню сучасних технологій у судочинство присвячені, зокрема, монографічні роботи О. Бринцева, Н. Голубевої, наукові публікації П. Казакевич, Н. Кушакової-Костицької, В. Мильцевої, М. Смоковича та ін.

Окрема група науковців та практиків, зокрема, судді Верховного Суду, у своїх виступах, у першу чергу, на наукових заходах, присвячених діяльності Верховного Суду², а також у публікаціях у фахових юридичних виданнях приділяють значну увагу стану та перспективам упровадження сучасних технологій у роботі Верховного Суду, в тому числі задля забезпечення єдності судової практики (В. Данішевська³, О. Кібенко, І. Міщенко, П. Пушкар⁴ та ін.).

Значна увага до означеного кола питань з боку юридичної спільноти свідчить про актуальність і важливість теми дослідження. Відтак, необхідність подальших наукових пошуків дозволяє сформулювати **мету статті**, яка полягає у визначенні проблем використання судовою системою інноваційних технологій у комунікативній практиці та підготовці пропозицій щодо шляхів їх вирішення

¹ Марочкін О І 'До питання про роль судової практики в регулюванні кримінальної процесуальної діяльності' (2020) 5 Право і суспільство 193–201

² Примітка. У листопаді 2020 р. відбулась онлайн-конференція «Забезпечення єдності судової практики: правові позиції Великої Палати Верховного Суду та стандарти Ради Європи», організована спільно Верховним Судом, Національною школою суддів України та проєктами Ради Європи «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні» та «Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини». Проблеми, які дискутувались були присвячені ролі Верховного Суду в забезпеченні єдності судової практики, єдності судової практики в контексті стандартів за статтею 6 Європейської конвенції з прав людини, ключовим позиціям Великої Палати Верховного Суду та ефективному забезпеченню прав на справедливий суд. Спікери відмітили перспективи використання сучасних технологій у діяльності Верховного Суду, зокрема, у напрямі забезпечення єдності судової практики

³ Данішевська В 'Практика Великої Палати Верховного Суду: вплив на правову систему' (2020) Спецвипуск Слово Національної школи суддів України 145–154

⁴ Пушкар П 'Вплив практики Європейського Суду з прав людини на судову практику національних судів: методологічні аспекти формування сталої та послідовної практики національних судів на підставі рішень ЄСПЛ та вимоги щодо виконання його рішень' (2020) Спецвипуск Слово Національної школи суддів України 241–247

під час пандемії COVID-19. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають при використанні судовою системою інноваційних технологій у комунікативній практиці, предметом – інноваційні технології у комунікативній практиці судової системи в умовах пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу. Доповідь про верховенство права, затверджена Венеціанською комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 р.), містить визначення поняття «верховенство права». Серед його складових виділяється правова визначеність. Серед іншого, наголошено на тому, що принцип правової визначеності є ключовим у питанні довіри до судової системи і верховенства права (п. 44), а роль судів вищих інстанцій полягає у створенні таких механізмів, які б забезпечували послідовність своєї прецедентної практики (п. 50)⁵.

Однакове й уніфіковане застосування закону забезпечує загальнообов'язковість закону, рівність перед законом та правову визначеність⁶.

Найвищим судом у системі судоустрою України є Верховний Суд, який забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом (п. 6 ч. 2 ст. 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»). Більше того, висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права (ч. 6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»). Реалізація цього завдання відбувається, зокрема, шляхом здійснення правосуддя, під час якого Верховний Суд у своїх рішеннях висловлює правову позицію щодо правозастосування, орієнтуючи у такий спосіб судову практику на однакове застосування норм права (постанова Верховного Суду від 28.05.2019 р., справа № 205/8154/16-к)⁷.

Рада Європи у 2000 р. виключно для суддів створила унікальний орган – Консультативну раду Європейських судів (далі – КРЕС) – гаран-

⁵ Про верховенство права: Доповідь, схвалена Венеціанською Комісією на 86-му пленарному засіданні. Венеція, 25–26 березня 2011 року URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr) (дата звернення: 20.09.2021)

⁶ Висновок Консультативної ради європейських суддів Про роль судів у забезпеченні єдності застосування закону від 10 листопада 2017 року № 20 URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/opinion_20_UA.pdf (дата звернення: 20.09.2021)

⁷ Марочкін О І 'До питання про роль судової практики в регулюванні кримінальної процесуальної діяльності' (2020) 5 Право і суспільство 193–201

та судової незалежності, правовладдя, якості та ефективності правосуддя і суддів, найважливішим завданням якого є ухвалення висновків рекомендаційного характеру та доведення їх до відома Комітету міністрів Ради Європи. Зокрема, останні чотири рішення Конституційного Суду України, які стосувалися функціонування судової влади, приймалися з урахуванням рекомендацій КРЕС¹, а після виходу офіційного перекладу висновків КРЕС в Україні у 2010 р., понад 30 тис. рішень українських судів були ухвалені з посиланням на ці висновки².

Відтак, вважаємо за необхідне звернутися до Висновку №20 (2017) КРЕС про роль судів у забезпеченні єдності застосування закону. Врахування рекомендацій КРЕС щодо національного судочинства – шлях до європейських стандартів правосуддя. КРЕС наголошує на тому, що однакове та уніфіковане застосування закону обумовлює загальнообов'язковість закону, рівність перед законом та правову визначеність³.

На думку В. Данішевської, голови Верховного Суду, у XXI столітті будь-яка сфера діяльності не лише в приватному, а й у державному, секторі має поєднуватися з використанням алгоритмів, які можуть прискорити, оптимізувати, покращити процеси роботи. Й судова сфера – не виняток⁴.

Серед засобів забезпечення єдиної судової практики КРЕС виокремлює формальні, напівформальні та неформальні механізми⁵. Зокрема, до напівформальних механізмів зараховуються регулярні заплановані зустрічі суддів певного суду або суддів різних суддів одного рівня із судьями суду

більш високої інстанції. Метою таких зустрічей є обмін інформацією. Це є прикладом комунікативної практики, яку має широко використовувати Верховний Суд у своїй діяльності.

Проте пандемія COVID-19 значно вплинула на можливість проведення таких зустрічей. Центральним і місцевим органам виконавчої влади, іншим державним органам, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам організаціям на час дії карантину рекомендовано забезпечити, зокрема, за можливості віддалену роботу в режимі реального часу через Інтернет (п. 12).⁶ Серед плану заходів із мінімізації ризиків розповсюдження гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, у Державній судовій адміністрації України встановлені обмеження щодо проведення нарад, семінарів, навчання та інших масових заходів, крім невідкладних. У разі необхідності забезпечується їх проведення в режимі відеоконференції (п. 1.4).⁷

Як наслідок обмежувальних заходів із боку держави виникли складності у плануванні, організації і проведенні зустрічей юридичної спільноти задля обговорення питань із проблем формування єдиних підходів у судовій практиці, їх сталості, відступів від правових позицій Верховного Суду тощо. Умови, що склалися, змусили активізувати пошук альтернативи фізичним зібранням, а також інструментів забезпечення можливості проведення фахових дискусій у режимі реального часу. Отже, Верховний Суд звернувся до використання інноваційних технологій – нових методів, прийомів, способів, що раніше не існували і не застосувались або не запроваджувались у юриспруденції. Виявилось, що вони можуть використовуватись у напівформальній комунікативній практиці. Наразі є вельми затребуваними та популярними у правовому середовищі комунікаційні заходи в онлайн-форматі у формі відеоконференцій. Наявність відповідно-

¹ ВРП активно застосовує у своїй діяльності висновки Консультативної ради європейських суддів / Вища рада правосуддя' (Вища рада правосуддя 26 жовтня 2020) <<https://hcj.gov.ua/news/vrp-aktyvno-zastosovuye-u-svoyiy-diyalnosti-vysnovky-konsultativnoyi-rady-yevropeyskyh-suddiv>> (дата звернення: 20.09.2021)

² Консультативна рада європейських суддів презентувала своє третє видання збірки документів / Рада суддів України' (Рада суддів України 26 жовтня 2020) <<http://rsu.gov.ua/ua/news/kres-prezentuvav-trete-vidanna-zbirki-dokumentiv>> (дата звернення: 20.09.2021)

³ Висновок Консультативної ради європейських судів Про роль судів у забезпеченні єдності застосування закону від 10 листопада 2017 року №20 URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/opinion_20_UA.pdf (дата звернення: 20.09.2021)

⁴ Данішевська В 'Практика Великої Палати Верховного Суду: вплив на правову систему' (2020) Спецвипуск Слово Національної школи суддів України 145–154

⁵ Висновок Консультативної ради європейських судів Про роль судів у забезпеченні єдності застосування закону від 10 листопада 2017 року №20 URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/opinion_20_UA.pdf (дата звернення: 20.09.2021)

⁶ Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 р. № 392 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.09.2021)

⁷ Про затвердження плану заходів з мінімізації ризиків розповсюдження гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, у Державній судовій адміністрації України : Наказ Державної судової адміністрації України від 16.03.2020 р. № 122 URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/dsa_pres_slujba_2019/dsa_pres_slujba_2020/N_122_20.pdf (дата звернення: 20.09.2021)

го обладнання (персонального комп'ютера, ноут-бука, планшета, смартфона тощо), підключеного до мережі Інтернет, з необхідними застосунками сприяє створенню реальної можливості для спілкування суддів, адвокатів та інших правників із метою з'ясування принципів застосування закону у відповідності до встановленої судової практики¹.

Перевагами спілкування юридичної спільноти у режимі відеоконференції зв'язку є економія часу, матеріальних та фінансових ресурсів, оперативність при вирішенні проблем, які потребують негайного обговорення, можливість залучення до обговорення широкого кола спеціалістів, експертів, фахівців із різних галузей знань, уникнення фізичного контакту в умовах встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів тощо. Отже, переваги стосуються сутнісних характеристик спілкування як складного процесу встановлення та розвитку контактів між людьми, взаємодії особистостей, в основі якого лежить обмін думками, почуттями, волевиявленнями з метою інформування². Водночас недоліки онлайн-спілкування зводяться до суто технічних проблем якості зв'язку.

Щодо виключно неформальних механізмів КРЄС згадує про неформальні консультації суддів із метою встановлення консенсусу з різних питань матеріального та процесуального права, коли судова практика містить розбіжності. Також надзвичайно важливими для формування єдності та передбачуваності судової практики є безперервна правова освіта та тренінги для суддів³.

¹ Примітка. За період із березня 2020 р. за участю Верховного Суду були проведені міжнародні науково-практичні конференції, присвячені питанням «Соціальних прав та їх захисту адміністративним судом», «Адаптації земельного законодавства України до Європейського Союзу. Гарантії прав на землю», «Адміністративної юстиції в Україні: проблемам теорії та практики (захист виборчих прав адміністративними судами в Україні)», а також круглі столи на тему: «Адміністративного судочинства України: стану і викликам» (з нагоди 15-ї річниці прийняття Кодексу адміністративного судочинства України), «Права постійного користування земельною ділянкою. Особливостей вирішення спорів за участю фермерських господарств», «Права на справедливий суд та заходів щодо забезпечення захисту корпоративних прав», «Інтелектуальної власності: розвитку законодавства та еволюції господарського судочинства», онлайн-конференція «Забезпечення єдності судової практики: правові позиції Великої Палати Верховного Суду та стандарти Ради Європи» тощо

² Пожидаєва А О (ред) *Словник професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України* (НАВС України, 2016) 136–137

³ Висновок Консультативної ради європейських судів Про роль судів у забезпеченні єдності застосування закону від 10 листопада 2017 року № 20 URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/opinion_20_UA.pdf (дата звернення: 20.09.2021)

Технологія відеоконференції використовується Верховним Судом також для проведення вебінарів⁴ із питань практики цього Суду, які і є тренінгами, що допомагають суддям отримувати додаткові знання. Завдяки онлайн-формату, в якому вони відбуваються, і запису із вільним цілодобовим доступом, аудиторія зацікавлених у підвищенні власного професійного рівня осіб є необмеженою. Зокрема, за період із березня 2020 р. у Верховному Суді було підготовлено навчальний тренінг за напрямом: «Захист адміністративним судом соціальних прав», який у своєму складі має чотири вебінари, а також було проведено вебінар на тему: «Захист соціальних прав внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп: Європейська соціальна хартія, інші стандарти Ради Європи й практика адміністративних судів в Україні».

За даними звіту «Верховний Суд у цифрах і фактах за 2020 рік» було проведено близько 200 онлайн-заходів, у яких взяли участь до 100 тис. учасників із приблизним охопленням аудиторії у 350 тис.⁵ Відтак, широке застосування технології відеоконференції і у майбутньому, враховуючи позитивний досвід її використання в напівформальній та неформальній комунікативній практиці Верховного Суду з юридичною спільнотою сьогодні, є цілком прогнозованим.

В Україні суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та практику Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) як джерело права⁶. ЄСПЛ має усталену і тривалу традицію комунікацій із представниками національних європейських суддівських корпусів. Так, на відзнаку початку кожного судового року відбуваються зустрічі, на яких судді ЄСПЛ і судді інших юрисдикцій обмінюються думками і дебатують з приводу прав людини в діяльності інших міжнародних судів або виконання та наслідки рішень ЄСПЛ, ролі судової влади тощо у формі семінарів «*Діалог між суддями*».

Останнім часом ЄСПЛ застосовує технологію відеоконференції при проведенні семінарів

⁴ Примітка. Вебінар-- це формат проведення семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою Інтернету та технології відеоконференції

⁵ 'Верховний Суд у цифрах і фактах за 2020 рік' (Верховний Суд) <<https://supreme.court.gov.ua>> (дата звернення: 20.09.2021)

⁶ Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>> (дата звернення: 20.09.2021)

і конференцій. У період пандемії, спричиненої COVID-19, всі заходи за участю суддів ЄСПЛ відбувались у змішаному або виключно в онлайн-форматі. У липні 2020 року пройшов перший вебінар із серії запланованих за ініціативи ЄСПЛ для членів мережі національних вищих судів. Учасники заходу обговорювали питання щодо здійснення правосуддя в сучасних умовах та пов'язані із цим ризики у забезпеченні права на справедливий суд. Значною подією стала урочисте слухання у ЄСПЛ у вересні 2021 р., якому передував семінар «Верховенство закону та справедливість у цифрову епоху». У ньому взяли участь провідні європейські правники. За подіями можна було стежити у прямому ефірі. Також є доступними записи заходів, які можна переглянути на офіційному веб-сайті ЄСПЛ (<https://www.echr.coe.int>).

На нашу думку, Верховний Суд є сприйнятливою до інноваційних технологій інституцією, яка відчуває і намагається адекватно реагувати на запит українського суспільства щодо справедливого судочинства. Сам Верховний Суд демонструє відкритість, бере активну участь у різних комунікаційних заходах з того моменту, як розпочав свою роботу у 2017 р. Але проблема єдності і сталості національної судової практики продовжує існувати. Одним з основних завдань щодо її подолання Верховний Суд бачить у діях з інформування суддів нижчих інстанцій про свої правові позиції, які враховуються іншими судами при застосуванні відповідних норм права. Особлива увага має бути приділена, зокрема, доступності каналів поширення і своєчасності оновлення правових позицій Верховного Суду.

Саме тому Верховний Суд за підтримки проєкту ЄС «Право-Justice» створив пошукову Базу правових позицій Верховного Суду¹ (далі – База) – інтелектуальну систему пошуку за правовими позиціями. Двадцятого липня 2021 р. відбулася її презентація в онлайн-режимі. Концепція Базі поєднала в собі два елементи: контент (унікальні правові позиції Верховного Суду, які розуміються як відсутність їх повторювань: сформульована Верховним Судом правова позиція з'являється в Базі один раз, а судові рішення, які її містять у подальшому, до неї лише прикріплюються) та нові технології, чи технічні новації, які можуть

допомогти у питаннях пошуку судової практики. Розробники припустили, що нові технології, зокрема, ті із них, які можуть допомогти в роботі з повнотекстовими документами, здатні стати ще одним «помічником» судді, опрацьовуючи величезні обсяги даних за нестривалий час і надаючи необхідну судді інформацію для вирішення конкретної судової справи. За їх допомогою у судді вдасться забрати рутину роботи і залишити йому час на розгляд дійсно важливих і складних справ.

За задумом розробників, База полегшить роботу Верховного Суду, допоможе йому додержуватися єдиних підходів у правозастосуванні, а головне – переконає суспільство в реальному застосуванні однакового ставлення до кожної особи та відсутності вибірковості по відношенню до деяких осіб від суду і закону. Також очікується, що рішення Верховного Суду стануть більш передбачуваними та переконливими. Чи справдяться очікування – відповідь у майбутньому.

Інноваційні технології використовуються у судових системах багатьох країн світу. Лідерами, і це очікувано, є економічно і технологічно найрозвинутіші країни Північної Америки та ЄС. Українська правова система тільки-но розпочинає свій шлях до електронного правосуддя, поступово запроваджується Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС). Уже є певні здобутки, майже три роки тому розпочалась тестова експлуатація підсистеми «Електронний суд», що забезпечує обмін процесуальними документами в електронній формі між судами, органами та установами системи правосуддя, між судом та учасниками судового процесу, між учасниками судового процесу. Проте, на жаль, практика майже щодня виявляє проблеми, пов'язані із функціонуванням ЄСІТС, як-от: технічні проблеми доступу до «Електронного суду», тривалість надходження документів до суду тощо.

Висновки. Забезпечення єдності судової практики, яке є завданням Верховного Суду, має створити умови правової визначеності – складової принципу верховенства права, який визнається і діє в Україні. Добре налагоджена комунікативна практика Верховного Суду на внутрішньому (між судовими палатами, колегіями суддів касаційних судів, Великою Палатою і касаційними судами) і зовнішньому рівнях (між Верховним Судом і судами нижчих інстанцій) має стати ефективним засобом його реалізації.

¹ Примітка. Доступ до Базі здійснюється через веб-сайт: <http://lpd.court.gov.ua> (LPD-- це абревіатура «Legal Position Database»-- «База правових позицій»). Пізніше її буде інтегровано до ЄСІТС (модуля «Судова практика»).

Виконання національною судовою системою рекомендацій КРСС є позитивним зрушенням у напрямі забезпечення єдності судової практики в Україні. Важливе місце серед них займає покращення комунікативної практики Верховного Суду, зокрема, шляхом проведення регулярних запланованих зустрічей, неформальних консультацій тощо із суддями судів нижчих інстанцій.

Пандемія COVID-19 виявилася фактором, який прискорив впровадження та розширив напрями використання інноваційних технологій судовою системою. Як наслідок, використання технології відеоконференції забезпечило проведення конференцій, круглих столів, вебінарів тощо зі значно більшим охопленням аудиторії учасників.

Завдяки використанню сучасних технологій спілкування, обмін думками, вироблення спільних позицій щодо застосування норм права та їх поширення не зупинилося, навіть не перервалося. Зокрема, технологія відеоконференції виявилася зручною та корисною, а тому й затребуваною правовою професійною спільнотою в усьому світі, про що свідчить, зокрема, досвід проведення онлайн-заходів у ЄСПЛ. Карантинні обмеження привели до широкого використання дистанційної форми спілкування в онлайн-форматі в судових системах України і світу.

Використання інноваційних технологій у національній судовій системі буде розширюватися і надалі. Це потребуватиме подальших теоретичних досліджень і наукових розробок.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Vysnovok Konsultatyvnoi rady yevropeiskykh suddiv Pro rol suddiv u zabezpechenni yednosti zastosuvannia zakonu⁷ vid 10 lystopada 2017 roku №20 URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/opinion_20_UA.pdf (in Ukrainian)
2. Pro verhovenstvo prava: Dopovid, skhvalena Venetsianskoïu Komisiyeiu na 86-mu plenarnomu zasidanni (Venetsiia, 25–26 bereznia 2011 roku) URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr) (in Ukrainian)
3. Pro vstovnlennia karantynu z metoiu zapobihannia posherennia na terytorii Ukrainy hostroi respiratornoi khvoroby COVID-19, sprychynenoï koronavirusom SARS-CoV-2, ta etapiv poslablennia protyepidemichnykh zakhodiv : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №392 vid 20.05.2020 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-2020-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)
4. Pro vykonannia rishen ta zastosuvannia praktiki Yevropeiskogo Sudu z prav liudyny : Zakon Ukrainy vid 23.02.2006 r. №3477-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (in Ukrainian)
5. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z minimizatsii ryzykiv rozpovsyudzhennia hostroi respiratornoi khvoroby COVID-19, sprychynenoï koronavirusom SARS-CoV-2, u Derzhavnii sudovii administratsii Ukrainy vid 16.03.2020 r. №122 URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/dsa_pres_slujba_2019/dsa_pres_slujba_2020/N_122_20.pdf (in Ukrainian)

Bibliography

Edited books

1. Pozhidyeva A O (red) *Slovyk profesiinoï terminolohii dlia maibutnikh fakhivitsiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy* [Dictionary of professional terminology for future specialists of the National Guard of Ukraine] (NAVS Ukrainy, 2016) 156 (in Ukrainian)

Journal articles

2. Batorygareiva V S 'Naskidky pandemii COVID-19 ta shliahi ih usunennia: rezultaty opytuvannia gromadian Ukrainy' [Consequences of the COVID-19 pandemic and ways to eliminate them: the results of a survey of Ukrainian citizens] 2021 (41) Issues of Crime Prevention 38–55 (in Ukrainian)
3. Danishevskaya V 'Praktyka Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu: vplyv na pravovu systemu' [The practice of the Grand Chamber of the Supreme Court: the impact on the legal system] 2020 (Spetsvypusk) Slovo Natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy 145–154 (in Ukrainian)
4. Kolodyazhnyy M G 'Postpandemichniy sotsialno-ekonomichnyi apokalipsis: stan i formy proiavu' [Postpandemic socio-economic apocalypse: state and forms of manifestation] 2021 (41) Issues of Crime Prevention 118–126 (in Ukrainian)

5. Marochkin O I 'Do pytannia pro rol sudovoi praktyky v rehulyavanni kryminalnoi protsesualnoi diyalnosti' [On the role of judicial practice in the regulation of criminal proceedings] 2020 (5) Pravo i suspilstvo 193–201 (in Ukrainian)
6. Pushkar P 'Vplyv praktyky Yevropeiskogo Sudu z prav lyudyny na sudovu praktyku natsionalnykh sudiv: metodolohichni aspekty formuvannia staloi ta poslidovnoi praktyky natsionalnykh sudiv na pidstavi rishen ECHR ta vymohy shchodo vykonannia ioho rishen' [The impact of the case law of the European Court of Human Rights on the case law of national courts: methodological aspects of the formation of sustainable and consistent practice of national courts on the basis of ECHR decisions and requirements for the implementation of its decisions] 2020 (Spetsvypusk) Slovo Natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy 241–247 (in Ukrainian)

Websites

7. 'VRP aktyvno zastosovuiu u svoii diialnosti vysnovki Konsultativnoi rady yevropeiskikh suddiv' [The High Council of Justice actively uses the conclusions of the Advisory Council of European Judges] (Vyshcha rada pravosuddia, 26 zhovtnia 2020) <<https://hcj.gov.ua/news/vrp-aktyvno-zastosovuye-u-svoyiy-diyalnosti-vysnovky-konsultatyvnoyi-rady-yevro-peyskyh-suddiv>> (in Ukrainian)
8. 'Konsultativna rada yevropeiskikh suddiv prezentovala svoje trete vydannia zbirky dokumentiv' [The Consultative Council of European Judges presented its third edition of the collection of documents] (Rada suddiv Ukrainy 26 zhovtnia 2020) <<http://rsu.gov.ua/ua/news/kres-prezentuvav-trete-vidanna-zbirki-dokumentiv>> (in Ukrainian)
9. 'Verkhovnyi Sud u tsyfrakh i faktakh za 2020 rik' [The Supreme Court in figures and facts for 2020] (Verkhovnyi Sud) <<https://supreme.court.gov.ua>> (in Ukrainian)

Репина Ю. С. Використання судовою системою інноваційних технологій у комунікативній практиці під час пандемії COVID-19

Стаття присвячена визначенню та вивченню проблем, напрямів, перспектив використання судовою системою інноваційних технологій у комунікативній практиці задля забезпечення єдності судової практики під час пандемії COVID-19.

В умовах надлишку зайвої та неактуальної інформації вагоме значення матиме відпрацювання комунікації як на внутрішньому рівні Верховного Суду (між судовими палатами, колегіями суддів касаційних судів, Великою Палатою і касаційними судами), так і на зовнішньому (між Верховним Судом і судами нижчих інстанцій) як напрям роботи Верховного Суду щодо забезпечення єдності судової практики.

КРЕС виділяє формальні, напівформальні та неформальні механізми засобів забезпечення єдиної судової практики. Наголошується на важливості регулярних запланованих зустрічей суддів певного суду або суддів різних судів одного рівня із суддями суду більш високої інстанції, а також безперервності правової освіти та тренінгів для суддів.

Заборони й обмеження, які були запроваджені з метою запобігання поширенню, а також заходи з мінімізації ризиків розповсюдження на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, викликали появу нових організаційних форм спілкування і навчання суддів – дистанційних.

У таких умовах посилюється використання інноваційних технологій. Наразі є вельми затребуваними та популярними у правовому професійному середовищі комунікаційні заходи в онлайн-форматі у формі відеоконференцій

На підставі проведеного дослідження зроблено висновок про позитивний вплив використання сучасних технологій на комунікативну практику у судовій системі, який особливо помітним став під час пандемії.

Ключові слова: пандемія COVID-19, єдність судової практики, Верховний Суд, інноваційні технології, судово-ва система, відеоконференція.

Репина Ю. С. Использование судебной системой инновационных технологий в коммуникативной практике во время пандемии COVID-19.

Статья посвящена определению и изучению проблем, направлений и перспектив использования судебной системой инновационных технологий в коммуникативной практику для обеспечения единства судебной практики в условиях пандемии COVID-19.

В условиях избытка ненужной и неактуальной информации важное значение будет иметь выработка коммуникации как на внутреннем уровне Верховного Суда (между судебными палатами, коллежиями судей кассационных судов, Большой Палатой и кассационными судами), так и на внешнем (между Верховным Судом и судами низших инстанций) как направление работы Верховного Суда по обеспечению единства судебной практики.

КРЕС выделяет формальные, полужформальные и неформальные механизмы средств обеспечения единой судебной практики. Отмечается важность регулярных запланированных встреч судей определенного суда или

судей різних судів одного рівня з судьями суда більш високої інстанції, а також неперервності правового освіти і тренінгів для судей.

Запрети і обмеження, які були введені з метою запобігання поширенню, а також заходи по мінімізації ризиків поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, викликані коронавірусом SARS-CoV-2, привели до появи нових організаційних форм спілкування і освіти судей – дистанційних.

В таких умовах посилюється використання інноваційних технологій. В даний час востребовані і популярні в правовій професійній середі комунікації в онлайн-форматі в формі відеоконференцій.

В ході дослідження було встановлено позитивний вплив використання сучасних технологій на забезпечення єдності судової практики, яке найбільш сильно проявилось в час пандемії.

Ключеві слова: пандемія COVID-19, єдність судової практики, Верховний Суд, інноваційні технології, судові системи, відеоконференції.

Riepina Yu. S. Judicial system's use of innovative technologies in communication practices during the COVID-19 pandemic.

The article is devoted to identifying and studying the problems, directions and prospects for the use of innovative technologies by the judicial system in communicative practice to ensure the uniformity of case law in the context of the COVID-19 pandemic.

In the conditions of excess of superfluous and irrelevant information it will be important to practice communication, both at the internal level of the Supreme Court (between judicial chambers, panels of judges of Cassation Courts, the Grand Chamber of the Supreme Court and Cassation Courts) and externally (between the Supreme Court and courts of different specializations) as a direction of the work of the Supreme Court to ensure the unity of judicial practice.

CCJE identifies formal, semi-formal and informal mechanisms for ensuring the unity of judicial practice. The importance of regular scheduled meetings of judges of a particular court or judges of different courts of the same level with judges of a higher court, as well as the continuity of legal education and training for judges, is noted.

The bans and restrictions that were introduced in order to prevent the spread, as well as measures to minimize the risks of the spread in Ukraine of the coronavirus disease 2019 (COVID-19), also known as COVID and the coronavirus, is a contagious disease caused by severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2), have led to the emergence of new organizational forms of communication and training of judges – remote.

In such conditions, the use of innovative technologies is increasing. Currently, communication in the online format in the form of videoconferences is in demand and popular in the legal professional environment.

It was concluded that the use of modern technologies has a positive impact on ensuring the unity of judicial practice, which has most pronounced during the pandemic.

Keywords: *the COVID-19 pandemic, the unity of judicial practice, the Supreme Court, innovative technologies, judicial system, videoconference.*

Стаття надійшла до редакції: 20.09.2021 р.

Прийнята до друку: 15.10.2021 р.